

Komisija za varstvo gorske narave PZS in njeno poslanstvo

Pripravil:

Marijan Denša, načelnik Komisije za varstvo gorske narave Planinske zveze Slovenije (KVGn PZS)

Skrb za varstvo narave je že od samih začetkov organiziranja odlika slovenskih planincev.

Že leta 1898, torej pet let po svoji ustanovitvi, je Slovensko planinsko društvo (SPD), predhodnik Planinske zveze Slovenije (PZS), takratnemu kranjskemu deželnemu zboru podalo poročilo (beri **pobudo**) o **ogroženosti planike**. Na osnovi te pobude je bila planika istega leta zavarovana. (Na Goriškem že tri leta prej).

Leta 1906 je SPD izvedel prvi tečaj za gorske vodnike, na katerem je bilo v učnem programu tudi naravoslovje. Varstvo gorske narave je bilo zajeto tudi v priročniku Na planine!, ki ga je leta 1921 napisal znameniti naravovarstvenik Pavel Kunaver. Leta 1954 je bila na pobudo dr. Angele Piskernik, prve slovenske doktorice znanosti, ustanovljena **gorska straža**. Zamišljena je bila kot samostojna naravovarstvena organizacija, s pooblastili naravovarstvenega nadzora in kaznovanja storilcev. Sprva je bila v domeni tabornikov, pozneje, leta 1957 smo jo prevzeli planinci, sprva v okviru mladinske komisije, nato kot samostojna komisija. Delovala je na **načelih vzgoje, usposabljanja in osveščanja**, nikoli ni izvajala kaznovanja.

V obdobju 1998–2001 je PZS program varstva gorske narave, ki je do tedaj temeljil na gorski straži – strokovni delavci so imeli naziv gorska stražarka/gorski stražar – nadgradila s programom varuh gorske narave. Prvi tečaj za varuhe gorske narave je bil leta 2002. Na osnovi tega programa je PZS pridobila status društva, ki **deluje v javnem interesu** na področju ohranjanja narave. To je bil prvi doseženi naziv PZS delovanja v javnem interesu!

Varuhi gorske narave in gorski stražarji ter drugi naravovarstveno angažirani planinci so povezani v **Komisiji za varstvo gorske narave (KVGn) PZS**. Osnovna organizacijska oblika delovanja so odseki za varstvo gorske narave pri planinskih društvih. Odseki se piramidalno združujejo v odbore in KVGn. <https://kvgn.pzs.si/> Trenutno je v PZS aktivnih več kot 300 varuhov gorske narave in več kot 700 gorskih stražarjev. Ocenjujemo, da je to glede na številno članstvo v planinski organizaciji in zlasti na perečo okoljsko in naravovarstveno problematiko gorskega sveta zdaleč premalo.

Poslanstvo komisije za varstvo gorske narave je skrb za varstvo gorske narave s pomočjo vzgoje, usposabljanja in osveščanja – tako znotraj planinske organizacije kot širše, zlasti med drugimi obiskovalci gorskega sveta. Sodeluje z domačimi in mednarodnimi naravovarstvenimi organizacijami. Posebno skrb KVGn posveča usposabljanju novih kadrov, naravovarstveni vzgoji mladih (razvija program Vesela planinska šola) in obremenjevanju gorskega sveta zaradi žal še vedno neprimerne planinske infrastrukture.

Planinsko oziroma gorsko cvetje ima za slovenske planince in osrednjo planinsko organizacijo velik simbolni, vzgojni, izobraževalni, osveščevalni in povezovalni pomen:

- Simbolni pomen: planika je simbol planincev in njihovih organizacij širom po svetu. Od začetka do nedavnega je bila tudi sestavni del simbolov PZS. Planinsko cvetje je v simbolih mnogih planinskih društev. Clusijev svišč je simbol Komisije za varstvo gorske narave PZS.
- Mladina na svojih prvih planinskih izletih spoznava gorsko cvetje in se tako navdušuje nad lepotami narave. Planinci spoznavamo in občudujemo gorsko cvetje vse svoje življenje.
- Lepote in posebnosti gorskega cvetja prepričajo marsikoga, da začne poglobljeno spoznavati in preučevati naravo tudi v drugih razsežnostih.
- Pohoditi, poškodovati nekaj tako lepega, kot so gorske cvetlice, je za ozaveščene planince neprimerno dejanje. To mišljenje prenašajo na druge sestavne dele narave in druge obiskovalce gora.
- Nenazadnje, planinska društva se morajo (žal) povezovati za varovanje ogroženih zavarovanih vrst na njihovih najbolj izpostavljenih rastiščih, kar je tudi tema tokratne novinarske konference.

Gorsko cvetje je povečini redko in ogroženo. Raste v ekstremno zahtevnih pogojih gorskega sveta. Zato je **zavarovano**. **Gorsko cvetje je sestavni del gorske narave, pomemben del njegove biotske pestrosti in raznolikosti, zato ga moramo ohranjati**. Ohranjenost gorskega cvetja je kazalec ohranjenosti gorske narave, tako v visokogorju kot v nižjih legah, sredogorju. Ohranjenost gorskega cvetja je kazalec našega odnosa do narave.

V PZS želimo delovati predvsem preventivno, torej z vzgojo, usposabljanjem in osveščanjem! Žal pa samo tako ne gre, saj se pojavljajo primeri izkopavanj in drugih težkih oblik ogrožanja, zato morata pri varovanju in zaščiti sodelovati tudi inšpekcija in policija.